

N:o 28.

Af herr **Leman**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt för år 1903.

Obestriddigt torde vara, att det i beskattningsafseende är en abnormitet, att inom samma land direkt skatt uttages efter två olika grunder. En sådan abnormitet torde kunna godkännas endast om den är betingad af nödvändighetens kraf samt under förutsättning, att det dubbla skattesystemet är afsedt att blifva endast af *provisorisk* karakter.

Om nu å ena sidan måste erkännas, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 11 januari 1902 angående en inkomstskatt för år 1903, hvilken tillkommit i anledning af Riksdagens hemställan, må kunna anses vara betingad af nödvändighetens kraf, så läser dock, å andra sidan, ej kunna bestridas att, såsom kongl. kammarrätten erinrat, »den nu tillämnade reformen, trots dess uttryckligt afsedda provisoriska karakter, dock kan komma att för längre tid än som åsyftats ega bestånd och visa sig icke så litet hinderlig för genomförande af den definitiva skatte-reform, hvilken stälts i utsigt.»

Då det alltså är att förutse, att den nya skattelagstiftningen kan komma att blifva gällande under en ganska lång tid framåt, torde redan från första början böra tillses, att samma lagstiftning må blifva — om icke så rättvis som möjligt (att inom skattelagstiftningen ernå full rättvisa torde nemligen vara ett ännu ouppnådt önskningsmål), — så dock så litet orättvis som kan vara förenligt med det ändamål, hvilket man med ifrågavarande lagstiftning åsyftar att uppnå.

Tillser man nu i hvad mån uti den kongl. propositionen angående inkomstskatt rättvisa skipats mellan egare af olika förmögenhetsobjekt,

finner man genast, att en stark förskjutning af nuvarande skattetryck egt rum till förmån för egare af det allmänt såsom säkrast och bäst ansedda förmögenhetsobjektet, nemligen fastighet, men till nackdel för egare af rörliga förmögenhetsobjekt och för dem, som hemta sin inkomst af arbete.

Om än medgifvas måste, att, så länge man icke kan eller vill införa förmögenhetsskatt i sammanhang med en allmän och ren inkomstskatt, ganska stora skattetekniska svårigheter möta mot en rättvis beskattning af den fasta egendomen i landet, kan dock icke förbises, att den oskäligt stora lindring i beskattningssväg, hvilken i den kongl. propositionen inrymts åt fastighetsegare, innebär en, på öfriga skattdragandes bekostnad, af opportunistiska skäl alstrad orättvisa, hvilken blifver desto större och känbarare i samma mån som den nya skattelagstiftningen ifrån att vara endast provisorisk kommer att blifva bestående under en längre tid.

Derom torde man numera vara allmänt ense, att det skattesystem, i hvilket beskattningen är afpassad efter den skattdragandes *skatteförmåga*, är det mest rättvisa. Då emellertid skatteförmågan ej är beroende på endast den inkomst, hvilken en skattdragande under ett visst år haft, utan äfven i hög grad hemtar sin styrka från den *förmögenhet*, hvilken den skattdragande eger, måste ett skattesystem, baserad uteslutande på den skattdragandes *årsinkomst*, alltid blifva i större eller mindre grad orättvist.

Betraktar man förhållandet hos alla dem, som, utan att ega ärfd eller förvärfd förmögenhet, måste lifnära sig genom inkomst af arbete (såsom t. ex. löntagare i publik eller privat tjenst, läkare, privatjurister m. fl., hvilka för sin utbildning och sitt uppehälle under en följd af år måst skuldsätta sig, köpmän och handtverkare, hvilkas rörelse under någon tid ej endast icke lemnat vinst, utan i stället medfört förlust, uppfinnare, hvilka för att kunna tillgodogöra sig resultatet af sitt arbete, måst under lång tid på experiment offra lånta medel, m. fl. dylika), skall man lätt finna, att dessa, äfven om de under något år skulle hemta en betydlig inkomst af sitt *arbete*, hafva en betydligt mindre skatteförmåga än de, som hemta lika stor inkomst från afkastning af förmögenhet. De förra, hvilka visserligen få vid beskattningen njuta afdrag för *skuldräntor*, men deremot icke vare sig för *kapitalamortering* af skulder eller för förluster, som under föregående år drabbat dem, kunna därför, äfven om de under något visst år haft en relativt stor inkomst, befinna sig i

det läge, att de, äfven om de iakttaga nödig sparsamhet och omtänksamhet, visserligen kunna minska sina skulder, men deremot icke kunna samla någon förmögenhet. De åter, som ega förmögenhet, hafva i de flesta fall möjlighet att öka inkomsten af denna med inkomst af arbete, men hafva dessutom den förmånen, att de i förmögenheten hafva en källa, hvilken, om än med vexlande flöden, dock städse tillför dem inkomst.

Med hänsyn till nu anmärkta förhållanden synes det därför icke vara en alltför stor orimlighet, om af praktiska hänsyn i en skattelag, som åtminstone icke är *afsedd* att blifva bestående under längre tid, i någon mån beredd uttryck såväl för den större skattekraft, som finnes hos den fonderade inkomsten, som för den mindre skattekraften hos den icke fonderade inkomsten, och vore det därför, enligt min åsigt, högligen önskligt, att angående ändringar i här omförmäldt syfte, till hvars utarbetande tiden vid denna riksdag torde vara för knapp, förslag blefve väckt vid en stundande riksdag.

Enligt komiterades förslag skulle skattskyldighet inträda vid 1,000 kronors inkomst. Kongl. kammarrätten har emellertid i afgifvet betänkande (pag. 7 ff.) öfver detta förslag med tungt vägande skäl påvisat, att förslaget bestämme i afseende å beskattning af den fasta egendomen icke i tillräcklig grad tillgodoser krafvet på en rättvis skattefördelning.

Särskild uppmärksamhet torde böra fästas vid kongl. kammarrättens erinringar derom:

att den öfvervägande största delen af fastighetsegare i landet blifva fria från inkomstbevällning;

att i de få återstående fall, der inkomstbevällning kommer att erläggas, den extra bidragsskyldigheten — hvilken vid ökade skattekräf rätteligen väl borde blifva större, men icke mindre än nu är förhållandet — kommer att minskas med nära 50 procent;

att den anpart af tilläggsbevällningen, hvilken för närvarande utgår af fastighet och hvilken utgör mera än *en tredjedel* ($\frac{1}{3}$) af nämnda bevällnings hela belopp (6,300,000 kronor), i afjemnade tal belöper sig till 1,400,000 kronor för jordbruksfastighet och 1,000,000 kronor för annan fastighet;

att deremot, enligt komiterades förslag och beräkningar, landets hela skattskyldiga fasta egendom skulle komma att till det beräknade skatteutbytet bidraga med föga mer än *en åttondel* ($\frac{1}{8}$) af hela skatte-

summan, dervid skulle belöpa å jordbruksfastighet 780,000 kronor och å annan fastighet 540,000 kronor; samt

att det näppeligen behöfde påpekas, hurusom den starka förskjutningen af det nuvarande skattetrycket, hvilken förslaget innebure, blir så mycket mera afsevärd derigenom, att *taxeringen af inkomst och kapital* i följd af deklARATIONSTVÅNGET komme att ställa sig långt mera *effektiv* än hittills, medan deremot förslaget *icke uppställde några garantier för att taxeringsresultaten beträffande den fasta egendomen på landet komme att bringas till större öfverensstämmelse med de verkliga värdena än hittills varit förhållandet i landet.*

Att landets fastighetsegare genom komiterades förslag erhållit en synnerligen betydlig lindring i skattebördan, är lika uppenbart som att Riksdagen i sin skrifvelse icke afsett, att skattetrycket skulle förskjutas genom att från en stor klass af skattdragande lyfta bördor för att dermed betunga en annan klass.

Om nu än komiterades handlingsfrihet varit i viss grad bunden af den mindre lyckliga affattning, som Riksdagens skrifvelse erhållit, synes dock hinder icke bort möta för Kongl. Maj:t att utan band af nämnda affattning föreslå, det den direkta beskattningen borde byggas på den rena och allmänna inkomstskattens grund. Så har emellertid ej skett, men i stället har uti den kongl. propositionen, i hvilken komitéförslaget i öfrigt uti väsentliga delar accepterats, den ytterligare eftergift gjorts, att komiténs skattegräns framskjutits från 1,000 till 2,000 kronor.

Om å ena sidan må, såsom förut påpekats, medgifvas, att den genom skattegränsens höjning uppkommande lindring i skattebördan kan vara synnerligen befogad, då denna lindring tillgodokommer dem, som skatta för inkomst af *arbete*, torde, å andra sidan, detta förhållande dock ej kunna försvara en åtgärd, hvarigenom enligt uppgjorda beräkningar på landet nära nittioåtta (98) procent och i städerna något öfver åttiotvå (82) procent af fastighetsegare blifva *fria* från utgörande af inkomstskatt. Lämpligast torde väl därför vara att tills vidare och intill dess ett mera rationellt skattesystem kan blifva infördt, skattegränsen, på sätt komiterade föreslagit, sättes till 1,000 kronor. Skulle en sådan ändring i 10 § af förordningen om inkomstskatt af Riksdagen beslutas, torde i sammanhang dermed åt § 20 i samma förordning ock böra gifvas den af komiterade föreslagna lydelse.

Har, på sätt här visats, i den kongl. propositionen den talrika fastighetsegareklassen blifvit synnerligen gynnad, så har deremot genom den i propositionen föreslagna *dubbla* och *progressiva* beskattningen af inkomst utaf aktier en annan klass af skattdragande, nemligen aktieegare, blifvit synnerligen ogynnsamt behandlad.

Derom torde nemligen skiljaktiga meningar icke råda, att en *dubbelbeskattning* af inkomst icke är förenlig med ett rationellt skattesystem samt att den innebär en orättvisa, hvilken icke lär blifva mindre därför, att man genom uppkonstruerande af juridiska fiktioner söker gifva den ett sken af rättfärdighet, eller därför, att den praktiseras äfven i andra länder.

Införande i den svenska skattelagstiftningen af dubbelbeskattning å inkomst af aktier är därför en nyhet, hvars befogenhet torde vara af — lindrigast sagdt — ganska tvistig beskaffenhet. För min del tillhör jag dem, som hysa den åsigt, att, då delegarne i aktiebolag eller bankbolag skola vara underkastade progressiv beskattning jemväl för den utdelning, de från bolaget uppbära, det innebär från skattelegal synpunkt en orättvisa samt från nationalekonomisk synpunkt en oklokhet att ålägga jemväl aktiebolaget eller bankbolaget progressiv beskattning vare sig för större eller mindre del af den utdelning, därför aktieegarne äro skyldiga utgifva skatt, eller för vinstmedel, hvilka icke utdelas till aktieegarne.

Till stöd i vissa delar för riktigheten af hvad här ofvan yttrats, tillåter jag mig åberopa efterföljande utdrag ur en uti elfte häftet af Ekonomisk Tidskrift för 1901 införd, af professor *Davidson* (hvilken varit en af de tre komiterade, som utarbetat förslaget till Förordningen om inkomstskatt) författad uppsats om »Inkomstskatten och Aktiebolagen».

Sedan författaren redogjort för åtta olika sätt, hvarpå man i särskilda europeiska länder sökt lösa frågan om aktiebolagens beskattning, påvisar han, att lagstiftningarna saknat en fast och oomtvistlig norm för frågans lösning. Härefter yttrar författaren vidare (å pag. 446): »Med hänsyn till frågan om hvilket af (de åtta) ofvan anförda olika sätt för frågans lösning är det rätta, måste man noga fixera och fasthålla de förutsättningar från hvilka bedömandet af dessa olika sätt sker.

Formuleras frågan på det sätt, att den endast gäller, hvilken regel som vid en med inkomstskattens principer öfverensstämmande beskattning af aktiebolagets inkomst bör tillämpas, är svaret, *teoretiskt* taget, mycket lätt funnet. Aktiebolagets inkomst är ju i grunden aktie-

egarnes inkomst. Det är i detta afseende ej någon skilnad mellan ett aktiebolag och ett handelsbolag. Liksom aldrig någon tvekan rådt derom, att handelsbolagets inkomst och summan af delegarnes inkomster af handelsbolaget äro identiska storheter, så borde det därför ej heller kunna komma i fråga att uppfatta aktiebolagets inkomst såsom en i förhållande till aktieegarnes inkomster af aktiebolaget sjelfständig inkomst.

Konsequensen af denna utgångspunkt, om hvars riktighet så godt som alla teoretici numera torde vara ense, är först och främst, att hvarje regel som innebär, att samma inkomstbelopp beskattas fullt både hos aktiebolaget och aktieegarne, står i strid med inkomstkattens principer.»

Från teoretisk synpunkt torde man alltså ej kunna försvara dubbelbeskattning af aktiebolag samt aktieegare, och än mindre torde från principiel ståndpunkt försvar finnas att vid beskattning af aktiebolag begagna den *progressiva* formen, hvilken — på sätt ock finansministern i Danmark vid framläggande inför danska riksdagen af nya skattelagar uttryckligen betonat — till följd af sin egen inneboende natur rätteligen bör tillämpas endast vid beskattning af *fysiska* personer.

Men äfven från praktisk synpunkt torde det vara olämpligt att i Sverige — der kapitalbildningen ännu icke ens tillnärmelsevis stigit till en så afsevärd höjd som i åtskilliga andra länder — genom ett otillbörligt skattebetungande lägga hinder i vägen för sådana sammanslutningar af smärre kapital, att dermed kunna skapas stora och för vårt land viktiga företag.

Med fog framträder numera allt mer och mer ett sträfvande att förhindra, det utländskt kapital må placeras särskildt i sådana svenska aktieföretag, hvilka i en eller annan riktning afse förvärfvande af eganderätt eller nyttjanderätt till svenska fastigheter. Men vill man ernå detta önskningsmål utan att samtidigt förqväfva utvecklingsmöjligheten för industri och samfärdsel inom landet, torde man ej på ett principvidrigt sätt böra skattlägga aktiebolagen.

Till följd af den hopade kapitaltillgången i de stora kulturländerna i Europa och till följd jemväl af den i dessa länder i allmänhet rådande lägre räntefoten än i Sverige, kan och måste den utländska kapitalisten åtnöjas med en ränteafkastning, hvilken enligt svenska förhållanden anses såsom låg. Aktieegarne i de svenska aktiebolagen och särskildt lottegarne i de svenska enskilda bankerna äro i allmänhet icke s. k. storkapitalister. Fast mer består det stora flertalet svenska aktieegare af småkapitalister, hvilka medelst placering i aktiebolag af större eller

mindre del af sina tillgångar i ej ringa mån bidragit till uppkomsten af många för landet nyttiga företag.

På senare tiden har visserligen hos några fraktioner och personer uppstått en viss animositet mot aktiebolag. Man har kastat blicken dels på åtskilliga mäktiga bolag, som lemnat stora utdelningar, dels på andra sådana, hvilka man med större eller mindre fog ansett i ett eller annat hänseende hafva missbrukat sin ställning, men man har förbisett den stora massan af aktiebolag, af hvilka några föra endast en tynande tillvaro och andra lemna endast en ringa utdelning, ehuru nästan samtliga bidragit att skapa en svensk industri, hvilken säkerligen icke skulle hafva nått sin nuvarande utveckling, i fall icke aktiebolagsinstitutionen fått något så när fritt utveckla sig. Vill man icke desto mindre lägga vissa band på aktiebolagen, torde man först i allra sista rummet härtill böra använda ett hårdt skattetryck. Följden häraf blifver nemligen antagligen endast den, att de många egarne af små kapital komma att göra dessa fruktbringande, icke genom att teckna eller köpa aktier, för hvilka de få utgifva en dubbel och (på sätt här nedan skall genom exempel visas) i åtskilliga fall en mera än dubbel beskattning, utan komma att genom inköp af aktiebolags obligationer eller annorledes utlåna sina penningar, i hvilket fall ingen dubbelbeskattning är föreslagen.

Man har sökt försvar för åtgärden att dubbelbeskatta utdelning af aktier i den omständighet, att aktieegare (för så vidt han ej uttryckligen åtagit sig särskildt ansvar) icke är för aktiebolagets förbindelser ansvarig med hela sin förmögenhet, utan endast med sitt i bolaget insatta kapital. Men denna omständighet (hvilken i allt fall icke kan åberopas till försvar för dubbelbeskattning af utdelning å lotter i solidariska enskilda banker), torde icke i någon mån beröra statens skatteintresse. Den inskränkta ansvarigheten för aktieegare är beroende på ett för alla medborgare tillämpligt stadgande i gällande civillagstiftning; den är deremot icke ett åt någon eller några medborgare medgifvet monopol eller privilegium, för hvilket större eller mindre afgäld skall betalas till statskassan. Statens intresse vidröres alltså icke på något sätt eller vis af stadgandet om aktieegares limiterade betalningsansvar; de enda, som utom aktieegarne sjelfva hafva att skaffa med nämnda stadgande, äro de, som i en eller annan form lemna aktiebolaget kredit; men dessa kreditgifvare hafva just i tillvaron af stadgandet i fråga en osökt anledning att tillse, det de för den kredit de lemna må erhålla tillfyllestgörande

säkerheter. Om för öfrigt ett begränsadt betalningsansvar skulle utgöra fog för ett ökadtt skattetryck, så borde konsekvensen häraf ju blifva, att dylikt tryck i någon mån äfven borde drabba rederier, hvilkas betalnings-skyldighet, enligt sjölagens stadganden, i många fall är inskränkt till värdet af ett visst särskildt fartyg med dess frakt.

I 9 § af förslaget till förordning om inkomstskatt finnes införd bestämmelse derom, att vid taxering af inländska aktiebolags och enskilda bankbolags inkomst må afdrag ske för ett belopp, motsvarande fyra procent å *inbetaldt* kapital hvilket i fråga om bolag, som tillkommit före den 1 januari 1901 (d. v. s. i fråga om nästan samtliga nu existerande aktiebolag) skall anses vara det belopp, som intill nämnde dag hos vederbörande myndighet inregistrerats eller anmäls såsom inbetaldt.

Af här anförda stadgande framgår, att afdraget för ofvan omförmälda bolag skulle afse, icke dess samtliga fonder och tillgångar, utan endast den del af tillgångarne, som upptages såsom inbetaldt aktiekapital. En sådan begränsad afdragsrätt involverar emellertid en ej ringa orättvisa mot vissa aktiebolag samt kan vålla, att, på sätt här nedan skall visas, mellan aktiebolag med effektivt lika stora tillgångar betydlig olikhet i beskattningshänseende kan uppstå. Orättvisan och ojemnheten uppkomma derigenom, att afdrag ej medgifvits å aktiebolags reservfond. Sådan fond kan hafva uppstått sålunda, att alla vinstmedel icke utdelats, utan att en del deraf reserverats för att stärka bolagets kapital; men den kan ock hafva uppkommit af det före tillämpande af nu gällande aktiebolagslag ofta praktiserade (samt numera i lag föreskrifna) sättet, att, då nya aktier emitterades till belopp, som öfverstege det nominella aktiebeloppet, öfverskottsbeloppet lades till reservfonden.

Sålunda har t. ex. Skandinaviska Kreditaktiebolaget, hvars nominella aktiekapital är (i rundt tal) *tio* millioner kronor (fördeladt i 70,424 aktier å 142 kronor) en reservfond af *sju* millioner kronor. Denna reservfond har bildats till någon ringa del af besparade vinster, men utgöres till hufvudsaklig del af de öfverbetalningar, som vid särskilda aktieemissioner nytillträdande aktieegare måst (de tvenne senare gångerna med 173 kronor pr aktie) till bolaget utgöra. Att dessa öfverbetalningsmedel är *inbetaldt* kapital, ehuru detta af formella skäl ej kunnat rubriceras och registreras såsom *aktiekapital*, torde vara uppenbart. Faktiskt

lärer jemväl den del af ett aktiebolags vinstmedel, hvilken aktieegarne icke uppbära, utan hvilken afsättes till reservfond, böra och kunna anses såsom ett till bolaget inbetaldt kapital. Obestriddigt är nemligen, *dels* att ett aktiebolag, hvars rörelse icke skall anses gå med förlust, måste i utdelning till aktieegarne lemna lämplig ränta ej endast å det nominella aktiekapitalet, utan ock å reserverade medel, samt *dels* att en akties *verkliga* värde är minst det belopp, som uppkommer, då antalet aktier divideras i det belopp, hvarmed aktiebolagets tillgångar öfverskjuta dess skulder.

Vid nu anmärkta förhållanden lärer det böra medgifvas, att, om afdrag skall ske, detta rättvisligen bör få ske å *hela* det belopp, hvarmed aktiebolagets tillgångar öfverskjuta dess skulder.

Slutligen må i detta sammanhang erinras om den förut antydda ojemnhet, som kan uppstå i fråga om särskilda bolags beskattning. Antager man, att det t. ex. skulle finnas tvenne bankaktiebolag, hvartdera med 17 millioner kronors kapital, sålunda fördeladt, att det ena bolaget (n:o 1) hade tio (10) millioner kronor inbetaldt aktiekapital och sju (7) millioner kronor reservfond, hvaremot det andra bolaget (n:o 2) hade sexton (16) millioner kronor inbetaldt aktiekapital och en (1) million kronor i reservfond, så skulle, jemlikt det kongl. förslaget, det förra bolaget vara berättigadt till 400,000 kronors afdrag, det senare åter ega att åtnjuta ett till 640,000 kronor uppgående afdrag. Att konsekvenserna af en dylik ojemnhet kunna blifva betänkliga nog, torde lätt inses. Särskildt torde böra beaktas, att i fall hvart och ett af ofvan omförmälda bolag under något visst år hade en beskattningsbar vinst af 640,000 kronor, deraf hvarje bolag till delegarne utdelade 400,000 kronor, för hvilket belopp alltså progressiv skatt komme att uttagas hos aktieegarne, så skulle enligt förslaget aktiebolaget n:o 1 nödgas utgifva progressiv skuld för ett belopp af 240,000 kronor, hvaremot aktiebolaget n:o 2 skulle blifva helt och hållet skattefritt.

Genom att utgå från den juridiska fiktionen, att delegarne i aktiebolag skulle kunna betraktas, icke såsom det de i verkligheten äro, d. v. s. såsom egare till bolagets tillgångar, utan såsom bolagets fordrings-egare, har man ansett sig kunna finna en försvarsgrund för *dubbel*-beskattning å aktiebolags vinst. Huru föga hållbar denna fiktion är,

utvisas dock af det förhållande, att den vinst, som från aktiebolaget hemtas af dess verkliga fordringsegare — innehafvarne af dess obligationer, skuldsedlar m. m. dylikt —, hvilkas rätt till betalning går framför aktieegares rätt till utdelning, icke är underkastad dubbelbeskattning.

Kongl. kammarrätten, som i sitt den 2 december 1901 dagtecknade utlåtande öfver det af särskilda komiterade afgifna betänkande med förslag till bestämmelser om inkomstskatt m. m. påpekat orimligheten af den föreslagna dubbelbeskattningen, har i fråga om *progressiv* beskattning af aktiebolags vinst afgifvit, bland annat, följande synnerligen beaktansvärda utlåtande (sid. 11—12):

»Komitéförslaget inskränker sig emellertid icke till att i fråga om aktiebolags vinst införa en partiel dubbelbeskattning. På sätt (ofvan) är anfördt, tillämpar det derjemte ej mindre å utdelningen i aktieegarens hand än äfven å hela det belopp, för hvilket bolaget beskattas, den progressiva skattemetoden. Redan deremot, att någon del af det belopp, för hvilket bolaget får att utgöra skatt, blir föremål för progression, kunna berättigade invändningar göras. Den progressiva skatteformen är nemligen en i egentligaste mening personlig skatteform, som syftar att träffa den verkliga skatteförmågan. Detta begrepp hänför sig emellertid naturligt endast till *fysiska* personer, och metodens tillämpning på aktiebolag liksom på juridiska personer i allmänhet är följaktligen principiellt förkastlig.»

Befogenheten af kongl. kammarrättens yttrande i nu ifrågavarande afseende torde lämpligen belysas af några få, här nedan omförmälda, ur verkliga lifvet hemtade exempel.

1) Ett aktiebolag, »*Bergslagernas jernvägsaktiebolag*», anlägger en några och fyratio mil lång jernväg — den längsta enskilda jernväg inom landet. Härför åtgå betydliga belopp, som måste anskaffas dels genom lån, dels genom ganska betydlig aktieteckning såväl af kommuner som enskilda personer. I detta bolag hafva tecknats och inbetalts 78,584 aktier, hvarje å 200 kronor. Det inbetalda aktiekapitalet utgör alltså närmare *sexton* millioner kronor, eller exakt 15,716,800 kronor. Under nära 30 år hafva egarne af aktier uti ifrågavarande bolag icke utfått ett öres utdelning å sina aktier, hvilka, om de ursprungliga tecknarne utan beräkning af ränta på ränta påföra endast en låg ränta å sina inbetalningar, nu måste, i fall kapitalförlust ej skall uppstå, uppskattas till minst dubbla nominalbeloppet.

Med fog må frågas: kan under sådana förhållanden ens med sken

af rättvisa påstås, att det är befogadt, att detta bolag, hvilket förskaffat landet en synnerligen viktig trafikled, skall, i fall trafikinkomsten under något år skulle visa sig så stor, att t. ex. en utdelning af 7 % å inbetaladt aktiekapital skulle kunna lemnas, vara underkastadt *progressiv* beskattning? En enkel uträkning visar, huru tryckande en dylik beskattning skulle verka. Utan afseende dervid att aktieegarne, som under åtskilliga tiotal af år icke haft någon afkastning å sitt inskjutna kapital, skulle få erlægga progressiv skatt för utdelning under ett enda »godt» år, skulle bolaget, enligt den uppgjorda skattetariffen — endast därför att det på grund af omständigheternas magt måste vara *stort*, men icke därför att det är *rikt* — få betala inkomstskatt efter ett beräknadt belopp af omkring 2,350,000 kronor.

Orimligheten af ett sådant beskattningsförhållande ligger i öppen dag. Under det att proportionsvis icke stora, men af konjunkturerna gynnade rika jernvägsaktiebolag (såsom t. ex. Gefle—Dala, Vexjö—Alfvestad m. fl.) hvilka, enligt procentbevillning, utdela en vida högre vinst än det stora, men dock fattiga bolaget, skulle på grund af deras mindre aktiekapital undgå att komma i den högsta progresspoint, så skulle Bergslagens jernvägsaktiebolag endast af den orsak, att dess kapital — men icke dess afkastning — är stort, underkastas den allra högsta beskattning.

En hvar, som vill betrakta denna skattefråga med oförvillade ögon, torde finna, att, om i strid mot alla rättfärdiga teoretiska principer statens väl skulle kräfvä, att progressiv beskattning skulle drabba jemväl aktiebolag, den minst orättfärdiga utvägen vore att göra denna beskattning beroende icke på den omständighet, huruvida aktieinbetalningen samt den deraf fallande afkastningen vore stor eller liten, utan på det relativa förhållande, hvaruti *vinsten* står till bolagets tillgångar.

Klart torde nemligen vara, att ett aktiebolag med litet kapital och stor vinst har mycket större skatteförmåga än ett dylikt bolag med stort kapital och ringa vinst.

2) Följande af professor Davidson i hans förut omförmälda, uti Ekonomisk Tidskrift införda afhandling gjorda påpekande torde än ytterligare påvisa orimligheten af den progressiva skatteformen för aktiebolag.

Professor Davidson anför:

»Tio bolag, som hvart för sig ega en inkomst af 100,000 kronor, få erlægga skatt efter lägre skattefot än *ett* bolag, som har en inkomst af 1 million kronor. Genom att sammanslå nyssnämnda tio aktiebolag

till ett enda bolag höjes sålunda skattefoten, äfven om aktiernas fördelning på de olika aktieegarne och dessa senares totalinkomster förblifva oförändrade.»

3) Förbigås må ej heller det här i landet ingalunda ovanliga förhållandet, att ett aktiebolag eger aktier i ett eller flera andra aktiebolag. Äfven om man från ser från de få i Sverige befintliga s. k. trustbolagen, hvilkas ändamål är att ega och förvärfva aktier i andra bolag, så kan man dock ej underlåta att fästa uppmärksamhet vid de ej få industriella bolag, hvilka, för att erhålla lämpliga trafikförbindelser, måst teckna aktier såväl i jernvägs- som ångfartygs-aktiebolag.

Om och när nu ett dylikt industriellt aktiebolag får utdelning å dess aktier i ett trafik-aktiebolag, blifver, i fall det framlagda förslaget till dubbel- och progressiv beskattning af aktiebolags inkomst skulle vinna bifall, det industriella bolaget, på sätt den enklaste matematiska uträkning kan visa, för samma utdelning, som redan i första aktiebolagets hand blifvit dubbelt och progressivt beskattad, ytterligare så öfverbeskattadt, att från ingen skatteteknisk synpunkt därför kan framhållas något giltigt försvar.

På grund af hvad jag sålunda anfört och sökt visa, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen, med förklarande att §§ 9, 10, 11 och 20 i Kongl. Maj:ts förslag till förordning om inkomstskatt icke kunna oförändrade bifallas, måtte besluta, att dessa paragrafer skola erhålla följande förändrade lydelse, nemligen:

§ 9.

»Vid taxering af inländska aktiebolags och enskilda bankbolags inkomst iakttages, att aktiebolag och bankbolag skall beskattas endast för den del af inkomsten, hvilken icke till aktieegare eller lotteegare utdelats.

§ 10.

Skyldighet att erlægga inkomstskatt eger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade inkomst,

deri äfven inbegripen hustruns, understiger 1,000 kronor.

Uppgår denna inkomst till 1,000 kronor, men icke till 2,000 kronor, äro 800 kronor, uppgår den till 2,000 kronor, men icke till 3,000 kronor, äro 600 kronor, och uppgår den till 3,000 kronor, men icke till 4,000 kronor, äro 400 kronor fria från skatt.

Uppgår inkomsten — — — — — inkomstens hela belopp.

Öfverstiger inkomsten — — — — — tabell närmare utvisar.

Hvad i denna — — — — — sådan svensk medborgare.

Vid bestämmande — — — — — till fullt hundratal, bortfaller.

§ 11.

Inkomstskatt utgår med en krona för hvarje hundratal kronor af det belopp, efter hvilket enligt § 10 skatt beräknas; med det undantag likväl, att inkomstskatten för aktiebolag och enskildt bankbolag, å hvilkas beskattning stadgandena i § 10 icke skola tillämpas, skall utgå med en krona för hvarje hundratal kronor af bolagets enligt § 9 beskattningsbara inkomst.

§ 20.

1 mom. Skyldige — — — — — äro:

a) verk och bolag — — — — kontroll, samt

b) annan skattskyldig, som näst föregående år taxerats för eller åtnjutit minst 2,000 kronors inkomst eller minst 1,000 kronors inkomst af kapital.

2 mom. Äfven — — — — — dylik uppgift.

Stockholm den 21 februari 1902.

Philip Leman.